ResearchGate

See discussions, stats, and author profiles for this publication at: https://www.researchgate.net/publication/320171896

Erciş Şeker Fabrikası Pancar Alım Merkezlerinde Şeker Pancarı Fire Unsurlarının İncelenmesi

Article · January 1997

CITATIONS
0

READS
56

6 authors, including:

Ali Irfan Ilbas
Erciyes Üniversitesi
43 PUBLICATIONS **231** CITATIONS
SEE PROFILE

Bünyamin Yıldırım
Igdir Üniversitesi
171 PUBLICATIONS **654** CITATIONS
SEE PROFILE

Burhan Arslan
Namık Kemal Üniversitesi
91 PUBLICATIONS **467** CITATIONS
SEE PROFILE

Özbay Dede
Ordu Üniversitesi
35 PUBLICATIONS **71** CITATIONS
SEE PROFILE

Some of the authors of this publication are also working on these related projects:

Project manager View project

Improvement of Caper Prduction and Increase of Women Employment for Aralık, Iğdır, TURKEY View project

All content following this page was uploaded by Bünyamin Yıldırım on 02 October 2017.

The user has requested enhancement of the downloaded file.

Erciş Şeker Fabrikası Pancar Alım Merkezlerinde Şeker Pancarı Fire Unsurlarının İncelenmesi

Ali İrfan İLBAŞ[1] Bünyamin YILDIRIM[1] Burhan ARSLAN[1]
Erol GÜNEL[2] Özbay DEDE[3] Osman ERMİŞ[4]

[1]Yüzüncü Yıl Üniversitesi Ziraat Fakültesi Tarla Bitkileri Bölümü, 65080 VAN
[2]Mustafa Kemal Üniversitesi Ziraat Fakültesi Tarla Bitkileri Bölümü, 31034 HATAY
[3]Karadeniz Teknik Üniversitesi Ordu Ziraat Fakültesi Tarla Bitkileri Bölümü, 52100 ORDU
[4]Türkiye Şeker Fabrikaları A. Ş. Akşehir Ziraat Bölge Şefliği, Akşehir-KONYA

Özet

Bu çalışma ile, pancar alım merkezlerinde üründeki fire unsurlarının analiz edilerek, fire seviyesinin düşürülmesi çalışmalarına yön verilmesi amaçlanmıştır. Araştırma, 1994 ve 1995 yılları pancar alım kampanyası dönemlerinde Erciş Şeker Fabrikası'na bağlı Akdamar, Erciş, Gevaş, Gürpınar, Muradiye, Patnos ve Van pancar alım merkezlerinde yapılmıştır.

Araştırma sonuçlarına göre, Gürpınar ve Muradiye pancar alım merkezlerinde toprak firesi, Gevaş pancar alım merkezinde baş firesi, Patnos pancar alım merkezinde ise kuyruk firesi toplam fire oranını yükselten en önemli unsurlar olarak ortaya çıkmıştır. Akdamar, Erciş ve Van pancar alım merkezlerinde toplam fire oranının diğer merkezlerden önemli derecede düşük olduğu tesbit edilmiştir.

Anahtar kelimeler: Şeker pancarı, fire

The Investigation on Diminution of Trash Material in The Sugar Beet Purchase Centers of Erciş Sugar Factory

Abstract

This study was carrried out to aim direction of the studies diminishing amonunt of trash material in purchase centers of Akdamar, Erciş, Gevaş, Gürpınar, Patnos and Van linking Erciş Sugar Factory, within purchase period in 1994 and 1995.

According to the resarch results, they were determined as significant components of trash material soil trash material for Gürpınar and Muradiye purchase centers, head trash material for Gevaş purcase center and tail trash material for Patnos purchase center. Total trash material ratio in purchase centers of Akdamar, Erciş and Van was fewer than the other purchase centers'.

Key words: Sugar beet; diminution; trash material

Giriş

Şeker pancarı işleme tekonolojisinde verimliliğin artırılması için teknolojik değeri düşük pancar baş ve kuyruk kısmının ve özelllikle toprak gibi pancar dışı maddelerin ürün içerisindeki oranlarının mutlaka düşürülmesi gerekmektedir. Fabrika alımlarında bahsi geçen bu kısımlar pancar firesi adıyla ağırlık esasına göre yetiştiricinin getirdiği üründen

Bu çalışma, Yüzüncü Yıl Üniversitesi Araştırma Fonu'nca desteklenmiştir (Proje No:94-ZF-270).

1Yazışma adresi: Ali İrfan İlbaş Yüzüncü Yıl Üniv. Ziraat Fak. 65080 Van-TÜRKİYE Fax: 432-2251104

düşülmektedir. Ancak, fabrika bu yolla ekonomik zararı karşılayabilse de bu fireyi oluşturan maddelerin neden olduğu kayıplar bunun çok üstündedir. Pancar dışı maddelerin en önemli kısımını oluşturan toprağın, kök-gövdesi oyuklarında yan köklere tutunarak geldiğinden, tarladaki 20 cm derinliğindeki verimli toprak tabakasından önemli bir kayıp olduğu açıktır. Ürün içerisindeki toprak ve çamur, depolamada, yeni sürgün oluşturma ve mantari enfeksiyonlar için uygun ortam oluşturması nedeniyle kayıplara neden olmaktadır (Şiray, 1990). Bu toprağın taşınma ve temizlenmesi de iş gücü ve enerji kaybını ortaya çıkarmaktadır. Pancar baş kısmında şeker oranı düşük, şekerin fabrikasyonda kristalleşmesini engelleyen melas yapıcı maddelerin (Na, K ve amino-N) oranı ise yüksektir (Vukov, 1971). Bu nedenle, baş kısmı işletme kayıplarına neden olmaktadır. Başları uygun olarak kesilmemiş ve yaprak sürgün gözleri iyi temizlenmemiş pancarlar, depolamada filizlenerek kökteki şeker oranının düşmesine yol açmaktadır (Tortopoğlu, 1994). Şeker pancarı kök-gövdelerinin 1 cm'den daha ince kısmı kuyruk olarak adlandırılmakta ve bu kısımda da şeker oranı düşük olmaktadır (İlisulu, 1986). Bu durum ise işletme maliyetini artırdığından kuyruk kısmının da kesilip uzaklaştırılması gerekmektedir. Hayvan yemi olarak kullanılabilecek baş ve kuyruk kısmının boşuna taşınması da yetiştirici için ayrıca bir kayıp sayılacaktır.

Tüm bu anlatılanlar, yetiştiricilerin, daha düşük bir pancar firesiyle sonuçlanacak, teknolojik kalitesi yüksek bir ürün teslim etmesini sağlamak için gerekli önlemlerin alınmasının zorunlu olduğunu göstermektedir. Bu önlemler alınırken de, her bölgede fire unsurları ve bunların fire olarak düşülen mateyal içerisindeki paylarının tesbit edilmesi ve çalışmaların bu doğrultuda yönlendirilmesi gerekmektedir. Bu düşüncelerle Erciş Şeker Fabrikası pancar alım merkezlerinde bu yönde bir çalışma yapılmıştır.

Materyal ve Metot

Bu çalışma, 1994 ve 1995 yılları pancar alım kampanyası dönemlerinde Erciş ŞekerFabrikası'na bağlı Akdamar, Erciş, Gevaş, Gürpınar, Muradiye, Patnos ve Van pancar alım merkezlerinde yapılmıştır.

Her bir alım merkezinde, bir günde gelen taşıtların rastgele 10 tanesinin her birinden alınan 10 kg ağılığındaki pancar ürününde, topraklar temizlenerek tartılıp "toprak firesi"; uygun kesilmeyen baş kısmı kesilip tartılarak "baş firesi" ve kök-gövdesinin 1 cm'den daha ince kısmı kesilip tartılarak "kuyruk firesi" tesbit edilmiştir. Bu üçü'nün toplamından da "toplam fire" belirlenmiştir. Toplam fireye %5'lik işletme firesi dahil edilmemiştir. Yapılan hesaplama ile toplam firenin ürün içerisindeki payı ve toprak, baş ve kuyruk firelerinin toplam fire içerisindeki payları % olarak belirlenmiştir.

Bu fire analizleri, her bir alım merkezinde, kampanya dönemi içerisinde 32 gün boyunca tekrarlanmış; elde edilen verilerin günlük ortalamaları değerlendirilmiştir. Verilerin istatistiki analizi, 32 tekrarlamalı, bölünmüş parseller deneme desenine göre yapılmıştır. Burada, yıllar ana parsel, pancar alım merkezleri alt parsel olarak kabul edilmiştir. Ayrıca, incelenen fire unsuları ortalamaları bakımından, pancar alım merkezleri arasındaki farklar Duncan çoklu karşılaştırma testine göre de analiz edilmiştir. (5). %

Pancar alım merkezleri	Toplam fire oranı (%)	Toplam fire içerisindeki		
		Baş firesi(%)	Kuyruk firesi (%)	Toprak firesi (%)
Akdamar	4.75 d	24.08 d	19.89 b	56.03 c
Erciş	4.29 d	32.64 b	15.24 c	52.12 d
Gevaş	6.10 c	40.00 a	11.20 d	51.80 d
Gürpınar	13.12 a	10.11 f	14.81 c	75.08 a
Muradiye	6.98 b	23.19 d	13.97 c	62.84 b
Patnos	5.81 c	19.56 e	42.75 a	37.69 e
Van	2.98 e	29.48 c	18.59 b	51.92 d
1994 Yılı	6.53 a	26.03 a	19.57	56.16
1995 Yılı	6.05 b	24.27 b	19.42	54.55
Genel Ortalama	6.29	25.15	19.49	55.35

Değişik harflerle gösterilen ortalamalar arasındaki fark %5 ihtimal sınırlarında önemlidir.

Çizelge'de görüldüğü gibi, en yüksek toplam fire oranı %13.12 ile Gürpınar pancar alım merkezinde tesbit edilmiştir. Bunu, %6.98 ile Muradiye, %6.10 ve 5.81 ile Gevaş ve Patnos pancar alım merkezleri izlemiştir. Toplam fire oranı en düşük %2.98 ile Van pancar alım merkezinde tesbit edilmiştir. Akdamar ve Erciş pancar alım merkezleri toplam fire oranları da, %4.75 ve 4.25 ile diğer merkezlerden önemli derecede düşük bulunmuştur. Tüm pancar alım merkezlerinin ortalaması olarak toplam fire oranı 1994 yılında %6.53, 1995 yılında %6.05 olarak tesbit edilmiş; bu bakımdan yılllar arasındaki fark önemli bulunmuştur (Çizelge).

Toplam fire içerisindeki baş firesi oranı en fazla %40..00 ile Gevaş pancar alım merkezinde tesbit edilmiş; bunu, %32.64 ile Erciş ve %29.48 ile Van pancar alım merkezleri izlemiştir. Toplam fire içerisindeki baş firesi oranı en düşük %10.11 ile Gürpınar pancar alım merkezinde ve %19.56 ile bunu izleyen Patnos pancar alım merkezinde tesbit edilmiştir. Bu bakımdan, Muradiye ve Akdamar pancar alım merkezleri %23.19 ve 24.04 ile orta sıralarda yer almıştır (Çizelge). Toplam fire içerisindeki baş firesi oranı 1994 yılında %26.03, 1995 yılında %24.27 olarak tesbit edilmiş; bu bakımdan yıllar arasındaki fark önemli bulunmuştur.

Toplam fire içerisindeki kuyruk firesi en yüksek %42.75 ile Patnos pancar alım merkezinde tesbit edilmiş; bunu, %19.89 ile Akdamar, %18.59 ile Van pancar alım merkezleri izlemiştir. Toplam fire içerisindeki kuyruk firesi en düşük %11.20 ile Gevaş pancar alım merkezinde tesbit edilmiştir. Bu bakımdan, Erciş, Gürpınar ve Muradiye pancar alım merkezleri sırasıyla, %15.24, 14,81 ve 13.97 ile orta sıralarda yer almıştır (Çizelge). Toplam fire içerisindeki kuyruk firesi oranı 1994 yılında %19.52, 1995 yılında %19.42 olarak tesbit dilmiş; bu bakımdan yıllar arasındaki fark önemli bulunmamıştır.

Toplam fire içerisindeki toprak firesi oranı en yüksek %75.08 ile Gürpınar pancar alım merkezinde tesbit edilmiş; bunu, %62.84 ile

Muradiye ve %56.03 ile Akdamar pancar alım merkezleri izlemiştir. Toplam fire içerisindeki toprak firesi en düşük % %37.69 ile Patnos pancar alım merkezinde tesbit edilmiştir. Bu bakımdan, Erciş, Van ve Gevaş pancar alım merkezleri sırasıyla, %52.12, 51.92 ve 51.80 ile orta sıralarda yer almıştır (Çizelge). Toplam fire içerisindeki toprak firesi oranı 1994 yılında %56.16, 1995 yılında %54.55 olarak tesbit edilmiş; bu bakımdan yıllar arasındaki fark önemli bulunmamıştır.

Sonuç olarak, toplam fire oranı en yüksek olan Gürpınar ve Muradiye pancar alım merkezlerinde, bu firenin %75.08 ve 62. 84'ü toprak firesinden ileri gelmekte olup; alınacak önlemler bu yönde yoğunlaştırılmalıdır. Gevaş pancar alım merkezinde toplam fire içerisinde en büyük pay %40.00 ile baş firesine ait olduğundan, fire oranını azaltmak için alınacak tedbirler bu yönde ağırlık kazanmalıdır. Patnos pancar alım merkezinde ise toplam fire içerisinde kuyruk firesinin %42.75 gibi çok yüksek bir paya sahip olması nedeniyle, fire A.

oranının düşürülmesinde bu noktaya ağırlık verilmelidir.

Kaynaklar

Düzgüneş, O., T. Kesici, O. Kavuncu ve F. Gürbüz, 1987. Araştırma ve Deneme Metotları (İstatistik Metotları-II). Ankara Üniv. Ziraat Fak. Yay.: 1021, Ders Kitabı: 259, 381s, Ankara.

İlisulu, K., 1986. Nişasta, Şeker Bitkileri ve Islahı. Ankara Üniv. Ziraat Fak. Yay. 906, 277 s, Ankara.

Şiray, A., 1990. Şeker Pancarı Tarımı. Pankobirlik Yayınları No:2, 128 s, Ankara.

Türkiye Şeker Fabrikaları A.Ş. Yayın No. 208, 512 s, Ankara.

Tortopoğlu, A.İ., 1994. Şeker Pancarında Verim ve Kalite İle Şeker Üretim Maliyetini Etkileyen Faktörler. Mars matbaası, 132 s, Ankara.

Vukov, K., 1971. İşletme Yöntemlerinin Temeli Olarak Şeker Panca-rının Fizik ve Kimyası. (Alfred Falvay'ın

ISSN 1300-5413

YÜZÜNCÜ YIL ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

YÜZÜNCÜ YIL ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ DERGİSİ

JOURNAL OF THE GRADUATE SCHOOL OF SCİENCE

YEAR/YIL
1997

VOLUME/CİLT 4, SAYI/ NUMBER 1

VAN / TURKEY

YÜZÜNCÜ YIL ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ DERGİSİ

JOURNAL OF HE GRADUATE SCHOOL OF SCİENCES YÜZÜNCÜ YIL UNIVERSITY

Cilt :4 Sayı : 1 Yıl : 1997
Volume :4 Number : 1 Year : 1997

Sahibi/ Owner:

Y.Y.Ü.Fen Bilimleri Enstitüsü Adına
Journal of the ınstitute of Science and Technology of
Yüzüncü Yıl University

Doç.Dr. Hayrettin OKUT
Y.Y.Ü.Fen Bilimleri Enstitüsü
Müdürü
65080/VAN

Editor/Editor-in Chief

Doç.Dr. Hayrettin OKUT

Yayın Kurulu/Editorial Board

Başkan / Chairman

Doç.Dr. Hayrettin OKUT

Prof.Dr. Fırat CENGİZ
Doç.Dr. Bekir TİLLEKLİOĞLU
Yrd.Doç.Dr. Bünyamin YILDIRIM
Yrd.Doç.Dr. Naciye ŞENLER
Yrd.Doç.Dr. Işık TEPE

Baskı/Printing by:
Y.Y.Ü.Matbaası

İÇİNDEKİLER (Contents)

ARAŞTIRMALAR (Research Reports)

Gibbs Örneklemesinin Islah Amaçlı Çalışmalarda Kullanılması.
Summary Using of Gibbs Sampling in Animal Breeding.
H.OKUT[1], S.GÖKDERE[2] A.YEŞİLOVA[3], S.ARSLAN[4],.....1-6

Vanda Yetiştirilen (Pinus Sylvestris L., Pinus nigra Arn. Subsp. pallasiana (Lamb.) Holmbeo ve Picea orientalis (L.) Link'de Kambiyal Aktivite ve Sürgün Uzaması Arasındaki Mevsimsel İlişkiler
The Seasonal Relatıonshıps Between Cambıal Actıvıty And Shoot Growth of Pinus Sylvestris L., Pinus nigra Arn. Subsp. pallasiana (Lamb.) Holmbeo and Picea orientalis (L.) Link Grown In Van.
S.İŞLER, B. TİLEKLİOĞLU.....7-16

Van İli Gevaş İlçesinde Seçilmiş Bir Grup Şeker Pancarı Yetiştiren İşletmelerin Sosyo-Ekonomik Yapıları ve Yıllık Faaliyet Sonuçları.
B. KOÇ, İ. YILDIRIM.....17-31

Erciş Şeker Fabrikası Pancar Alım Merkezlerinde Şeker Pancarı Fire Unsurlarının İncelenmesi.
The Investigation on Diminution of Trash Material in The Sugar Beet Purchase Centers of Erciş Sugar Factory.
A.İ.İLBAŞ, E.GÜNEL, B.YILDIRIM, B. ARSLAN, Ö. DEDE, O.ERMİŞ[5].....32-35

Bazı Ticaret Gübrelerinin Mercimekte (Lens culinaris Medik.) Çimlenme ve Çıkış Üzerine Etkisi.
The Effects Of Some Artıfıcıal Fertilizer on The Germination And Emergency In Lentıl (Lens culinaris Medik.)
V. ÇİFTÇİ.....36-41

Peynir Altı Suyu Protein Konsantresinin Süt Ürünlerinde Kullanımı.
Use of Whey Protein Concentrate İn Dairy Products.
E. KÜÇÜKÖNER, Z. TARAKÇI.....42-48

N-P-K'lı Gübrelemenin Şeker Pancarında Arıtılmış Şeker Varlığını Belirleyen Bazı Kimyasal Özellikler Üzerine Etkisi.
The Effects of N-P-K Fertilization on Some Chemical Characters Determining Refinable Sugar Contnet of Sugar Beet.
A.İ.İLBAŞ.....49-56

View publication stats